

BÖYÜK BRİTANIYA CƏNUBİ QAFQAZDA: ENERJİ MARAQLARI VƏ STRATEJİ BALANS ARASINDA

ELMİRA SAHİB QIZI TALİBZADƏ

Bakı Dövlət Universiteti,
Beynəlxalq münasibətlər kafedrası, doktorant
Bakı ş., Akademik Zahid Xəlilov küçəsi 33, AZ1148
Orcid id: 0000-0001-5122-2795
E-mail: elmiratalybzadeh@gmail.com

XÜLASƏ

Bu məqalədə Böyük Britaniyanın Cənubi Qafqaz regionunda artan fəaliyyəti və onun post-Brexit dövründə formalaşan xarici siyasət prioritetləri təhlil olunur. Araşdırmada Londonun regiondakı siyasi, enerji və təhlükəsizlik maraqları, eləcə də Avropa İttifaqı və ABŞ siyasəti ilə qarşılıqlı əlaqələri qiymətləndirilir. Məqalədə neorealist və geosiyasi yanaşmalar tətbiq edilməklə Böyük Britaniyanın "Qlobal Britaniya" strategiyasının Cənubi Qafqaz kontekstində təzahürləri araşdırılır. Xüsusi diqqət enerji təhlükəsizliyi, nəqliyyat dəhlizləri və regional sabitlik məsələlərinə yönəldilmişdir.

Açar sözlər: *Böyük Britaniya, Cənubi Qafqaz, post-Brexit, Qlobal Britaniya strategiyası, enerji təhlükəsizliyi, xarici siyasət, geosiyasət, regionda güc balansı.*

Giriş

Son illərdə Böyük Britaniyanın Cənubi Qafqaz siyasəti qlobal və regional amillərin təsiri ilə əhəmiyyətli transformasiyaya uğramışdır. Brexit-dən sonra London beynəlxalq rolunu yenidən müəyyənləşdirərək Avropadan kənar istiqamətlərə yönəlmiş strategiya formalaşdırmışdır. Xəzər, Qara dəniz və Yaxın Şərqi arasında yerləşən region, xüsusilə enerji potensialına görə prioritetə çevrilmişdir. 2020-ci ildən diplomatik fəallığın artması, enerji layihələrində iştirak və rəsmi səfərlər Britaniyanın regiona artan marağını göstərir.

Bu siyasət Rusiya, Türkiyə, İran, Çin, eləcə də ABŞ və Avropa Birliyi arasında rəqabət fonunda inkişaf edir. Bu şəraitdə London özünü çevik və müstəqil güc mərkəzi kimi təqdim edərək, xüsusilə Azərbaycan ilə enerji və yaşıl transformasiya sahəsində əməkdaşlığa üstünlük verir.

Məqalənin məqsədi Britaniyanın regiondakı prioritetlərini, alətlərini və onların ABŞ və Aİ siyasətləri ilə əlaqəsini müəyyən etməkdir. Tədqiqat yalnız iqtisadi deyil, həm də diplomatik, hərbi-siyasi və ideoloji aspektləri əhatə edir [23]. Metodoloji baxımdan geosiyasi və neorealist yanaşmalar tətbiq olunur: birincisi regionun strateji və kommunikasiya əhəmiyyəti,

ikincisi isə Londonun davranışını maraqlı, güc və təhlükəsizlik prizmasında izah edir. Bu yanaşma Cənubi Qafqazın Britaniyanın post-Brexit xarici siyasətindəki yerini sistemli şəkildə dərk etməyə imkan verir.

19-20-ci əsrlərdə Britaniya strategiyasında Cənubi Qafqaz. Britaniyanın Cənubi Qafqaza marağı "The Great Game" dövrünə gedib çıxır. London regionu Hindistan və İrana aparan yollar üzərində strateji bufer zona kimi görür, Rusiyanın cənuba doğru irəliləməsini məhdudlaşdırmağa çalışırdı; 1830–1840-cı illərdə ingilis nümayəndələri bölgədə kəşfiyyat və ticarət məlumatları toplayırdılar.

Birinci Dünya Müharibəsindən sonra Britaniya daha fəal rol oynayaraq 1918–1920-ci illərdə Bakı, Tbilisi və Batumidə hərbi mövcudluq yaratdı. General Uilyam Thomson-un Bakıya səfəri bu siyasətin simvolu idi. Lakin Sovietization of the South Caucasus nəticəsində bu mövcudluq sona çatdı [8].

"Soyuq müharibə" dövründə region SSRİ-nin tərkibində olsa da, Britaniya Xəzəri enerji mənbəyi, Qafqazı isə strateji bufer kimi görməyə davam etdi. Bu yanaşma sonradan post-sovet dövrdə Britaniya siyasətinin əsasını təşkil etdi.

Postsovet dövrü və maraqların yenidən təşkili. 1991-ci ildən sonra Böyük Britaniya Azərbaycan, Ermənistan və Gürcüstanın müstəqilliyini tanıyaraq Bakıda (1992), Tbilisidə (1995) və İrəvanda (1995) səfirliklər açdı. Erkən mərhələdə əsas prioritet enerji idi və 1994-cü ildə BP vasitəsilə Contract of the Century imzalanması Britaniyanın regiona güclü qaydışını təmin etdi [14].

1990-cı illərin sonlarından London pragmatik xətt yürüdərək iqtisadi mövcudluğu sabitlik və enerji marşrutlarının şaxələndirilməsi ilə birləşdirdi. "Baku-Tbilisi-Ceyhan pipeline" və "Southern Gas Corridor" kimi layihələrdə iştirak Böyük Britaniyanı Azərbaycanın aparıcı investora çevirdi [10]. Paralel olaraq "Foreign and Commonwealth Office" vasitəsilə təhsil və idarəetmə sahələrində proqramlar həyata keçirildi [1].

2020-ci ildən sonra və Brexit fonunda Britaniyanın fəallığı daha da artdı. Azərbaycan ilə strateji tərəfdaşlıq, sülh prosesi, enerji və "yaşıl keçid"

təşəbbüsləri Londona regionda ardıcıl və praqmatik aktor mövqeyi qazandırdı.

BP Britaniya təsirinin əsas aləti kimi. Enerji Böyük Britaniyanın Cənubi Qafqaz siyasətinin əsas dayaqdır və başlıca alət BP-dir. 1994-cü ildə "SOCAR" ilə imzalanmış "Contract of the Century" enerji əməkdaşlığının əsasını qoydu. "BP Azeri-C hirag-Gunashli" və "Shah Deniz" yataqlarının operatoru, həmçinin "Baku-Tbilisi-Ceyhan pipeline" layihəsinin əsas iştirakçısı kimi Britaniyanın Azərbaycandakı aparıcı investor mövqeyini möhkəmləndirdi.

Bu əməkdaşlıq Londona həm iqtisadi, həm də siyasi təsir imkanları qazandırır və Avropanın enerji təhlükəsizliyi ilə birbaşa bağlıdır. Eyni zamanda yanaşma praqmatikdir: qarşıdurmadan qaçaraq uzunmüddətli sabitliyə üstünlük verilir [16].

2023-cü ildən BP və SOCAR Xəzərdə bərpa olunan enerji layihələrinə başlayaraq COP29 çərçivəsində "yaşıl diplomatiya" xəttini gücləndirir. Beləliklə, Britaniya strategiyası tədricən neftdən dayanıqlı enerji modelinə keçir [20].

Avropa Enerji Təhlükəsizliyi və Britaniya Diplomatiyası. Brexit-dən sonra Böyük Britaniya Avropanın enerji dayanıqlığında rolunu qoruyur və Azərbaycanı şaxələndirmə strategiyasının əsas hissəsi kimi görür. "Southern Gas Corridor" həm kommersiya, həm də geosiyasi əhəmiyyət daşıyır; onun tərkibinə "Baku-Tbilisi-Erzurum pipeline", "Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline" və "Trans Adriatic Pipeline" daxildir və bu marşrutlar Avropa Birliyinin Rusiya asılılığını azaldır. BP isə "Shah Deniz" layihəsində əsas rol oynayır. Nəticədə "CQD" Azərbaycanın Xəzərlə Avropa arasında strateji körpü rolunu gücləndirir [19].

London bu xətt vasitəsilə enerji diplomatiyasını gücləndirir və hərbi-siyasi təzyiqsiz təsir imkanlarını artırır. BP ilə yanaşı, Böyük Britaniya "Export Finance" vasitəsilə investisiya və ixrac dəstəyi göstərilir. Bu yanaşma regionda Britaniya kapitalının uzunmüddətli mövcudluğunu təmin edir [9].

Yeni Ölçü: Yaşıl və İqlim Diplomatiyası. "Yaşıl diplomatiya" 2020-ci illərdən Böyük Britaniyanın enerji siyasətində əsas dönüş yaratdı. COP26 və COP29 fonunda London aşağı karbonlu keçidi dəstəkləyir, Azərbaycanı isə külək və günəş layihələri üçün əsas platforma kimi görür. BP və Masdar bu prosesdə iştirak edir. Beləliklə, enerji əməkdaşlığı həm iqtisadi, həm də "yaşıl brend" siyasətinin alətinə çevrilir [6].

Sülh prosesi kontekstində London balanslı mövqə tutaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyir

və normallaşmaya çağırır. Foreign, Commonwealth & Development Office sərhəd demarkasiyası və nəqliyyat əlaqələrini önə çəkir. 2023-cü il hadisələrindən sonra da Britaniya Azərbaycanın suverenliyini təsdiqləyərək praqmatik siyasətini qorumuşdur [5][13].

Diplomatik təşəbbüslər və səfərlər. 2021-ci ildən Böyük Britaniya Cənubi Qafqaz ölkələri ilə birbaşa əlaqələri gücləndirmiş, Azərbaycan bu strategiyada əsas yer tutmuşdur. Leo Docherty-nin 2023-cü ildə Bakıya səfəri zamanı Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyi və regional sabitlikdə etibarlı tərəfdaş olduğu vurğulanmışdır [18]. 2024-cü ildə keçirilən strateji dialoqda nəqliyyat, yaşıl enerji və rəqəmsallaşma prioritet kimi müəyyənləşdirilmişdir.

London Ermənistan ilə əlaqələri əsasən humanitar və təhsil sahəsində saxlayır, siyasi məsələlərdən yayınır; 2022-ci ildən Yerevanda "yumşaq güc" proqramları həyata keçirilir [24]. Gürcüstan ilə isə müdafiə və kibertəhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlıq davam edir. Beləliklə, Britaniya siyasəti regionda diferensial, lakin balanslaşdırılmış xarakter daşıyır.

Təhlükəsizlik, NATO və Regional Sabitlik. Təhlükəsizlik baxımından Böyük Britaniya Qara dəniz ölkəsi olmasa da, NATO siyasətinin Cənubi Qafqaz istiqamətində formalaşmasında fəal iştirak edir. Brexit-dən sonra London regionu Avro-Atlantik təhlükəsizliyin mühüm hissəsi kimi qiymətləndirərək koordinasiyanı gücləndirmişdir. 2021-ci ildən Gürcüstanda təlimlərdə iştirak edilir, Bakı və Tbilisidə kibertəhlükəsizlik və enerji obyektlərinin mühafizəsi üzrə məsləhətləşmələr aparılır, həmçinin kəşfiyyat məlumat mübadiləsi genişlənir [11][22].

Bununla belə, Britaniya birbaşa hərbi iştirakdan qaçaraq "intellektual iştirak" modelinə üstünlük verir – təlim, ekspert dəstəyi və institusional tərəfdaşlıq. Bu yanaşma Londona siyasi risklər olmadan təsir imkanları yaradır və onu regionda çevik, etibarlı tərəfdaş kimi mövqeləndirir [3].

Rusiya və İranla rəqabət. Britaniyanın Cənubi Qafqaz siyasətinin əsas ölçülərindən biri Russia və İran ilə rəqabətdir. 2020-ci ildən sonra Moskva sülhməramlı iştirak və üçtərəfli formatlarla təsirini qorumağa çalışsa da, London xarici hərbi müdaxiləsiz regional həll modelini dəstəkləyir və bu baxımdan Azərbaycan və Türkiyə ilə mövqeləri yaxınlaşdırır [12].

Enerji sahəsində rəqabət də önəmlidir: 2022-ci ildən Rusiya qazının Avropa Birliyinə tədarükünün azalması fonunda London BP vasitəsilə Southern Gas Corridor-nin genişləndirilməsini təşviq edir və Azərbaycanın alternativ enerji sistemində rolunu artırır.

İranla münasibətlər daha mürəkkəbdir: London Tehranı regional risk kimi qiymətləndirərək alternativ marşrutlara üstünlük verir. Bu kontekstdə Zəngəzur corridor təşəbbüsü İran təsirindən kənar kommunikasiya imkanları yaradır. Beləliklə, Böyük Britaniya birbaşa qarşıdurmadan qaçaraq enerji, infrastruktur və diplomatiya vasitəsilə Rusiya və İranın təsirini dolaylı şəkildə məhdudlaşdırır.

Türkiyə və Azərbaycanla sinerji: Yeni marşrutun formalaşdırılması. Aİ-dən çıxdıqdan sonra Böyük Britaniya qeyri-Qərb güc mərkəzləri ilə əməkdaşlığı gücləndirərək Cənubi Qafqazı prioritetə çevirmişdir. Bu çərçivədə Türkiyə və Azərbaycan ilə enerji, təhlükəsizlik və logistika sahələrində maraqların üst-üstə düşməsi xüsusi rol oynayır. Türkiyə Xəzər və Aralıq dənizlərini birləşdirən dəhlizdə əsas tərəfdaşdır; Britaniya şirkətləri Baku-Tbilisi-Ceyhan pipeline və Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline layihələrində iştirak edir, siyasi məsləhətləşmələr isə enerji və dəniz təhlükəsizliyini əhatə edir. Bu əməkdaşlıq "UK-Turkey Free Trade Agreement" ilə daha da möhkəmlənmişdir.

Azərbaycan isə Londonun əsas geoiqtisadi tərəfdaşına çevrilmişdir: ölkənin infrastrukturunu Britaniya sərmayəsi üçün Mərkəzi Asiyaya çıxış yaradır, yaşıl enerji və rəqəmsallaşma sahəsində əməkdaşlıq qarşılıqlı asılılığı artırır. Nəticədə Azərbaycan Böyük Britaniya üçün yalnız enerji mənbəyi deyil, həm də Avropa ilə Şərqi arasında strateji vasitəçi rolunu oynayır və bu əməkdaşlıq ikitərəfli münasibətləri postsovet Avrasiyasında ən sabit formatlardan birinə çevirir.

AB və ABŞ siyasətləri ilə əlaqə. Brexit-dən sonra Böyük Britaniya Aİ-dən kənarında olsa da, ABŞ-la strateji uyğunluğu və Aİ ilə qismən maraq uzlaşmasını qoruyur. Cənubi Qafqazda bu, əməkdaşlıq, koordinasiya və rəqabətin paralel mövcudluğu ilə xarakterizə olunur. London enerji şaxələndirilməsi və Rusiyanın təsirinin azaldılması məsələlərində ABŞ ilə əməkdaşlıq etsə də, daha pragmatik və texnologiya yönümlü siyasət apararaq ideoloji təzyiqdən çox nəticəyə fokuslanır [15].

Eyni zamanda, Avropa Birliyi ilə enerji və iqlim sahəsində əməkdaşlıq davam edir; BP-nin Cənub Qaz Dəhlizində iştirakı Britaniyanı ümumavropa enerji sistemə bağlayır. Bununla belə, London qərar müstəqilliyini qoruyaraq Aİ-nin bəzi təşəbbüslərində birbaşa iştirakdan çəkinir [4]. Nəticədə Böyük Britaniya çeviklik və strateji həmrəyliyi birləşdirərək təsirini saxlayır, Cənubi Qafqaz isə bu "post-Brexit" yanaşmanın praktik sınaq platformasına çevrilir [17].

Çin faktoru və strateji çağırışlar. Çinin Cənubi Qafqazda artan iştirakı fonunda Böyük Britaniya

rəqabəti nəzərə alaraq mövqeyini uyğunlaşdırır. Pekin Belt and Road Initiative çərçivəsində Azərbaycan, Gürcüstan və Xəzər marşrutu üzrə infrastruktur və logistika layihələrini genişləndirir. London isə bunu birbaşa təhlükə kimi deyil, uzunmüddətli iqtisadi strategiyaya tələb edən struktur çağırış kimi qiymətləndirir və öz şirkətlərini rəqəmsal rabitə, yaşıl enerji və kibertəhlükəsizlik sahələrində texnoloji alternativ kimi təqdim edir. Bu yanaşma çoxqütblü, lakin balanslaşdırılmış xarici iştirak modelini dəstəkləyir və Azərbaycan ilə Türkiyə kimi tərəfdaşların maraqları ilə uzlaşır.

London regionda "çevik balanslaşdırıcı" rolunu oynayır: sərt ideoloji və hərbişədirilmiş strategiyalardan uzaq duraraq iqtisadi və texnoloji diplomatiyaya üstünlük verir. Bu model Böyük Britaniyaya davamlı təsir imkanları qazandırır və onun siyasi-iqtisadi mövcudluğunun genişlənməsi üçün əlverişli zəmin yaradır.

Enerji tərəfdaşlığı və regional marşrutların transformasiyası. 2030-cu ilə qədər Azərbaycan ilə enerji əməkdaşlığı Böyük Britaniyanın Cənubi Qafqaz siyasətinin əsas istiqaməti olaraq qalacaq və "yaşıl enerji körpüsü" modelinə keçəcək. BP və hökumətin 2024–2025 sənədlərində külək, günəş və yaşıl hidrogen istehsalı, eləcə də bu resursların Azərbaycan və Gürcüstan üzərindən Türkiyə və Avropaya nəqli prioritet kimi göstərilir. Bu, regionu Londonun koordinasiya etdiyi yeni enerji sisteminin mərkəzinə çevirir.

Böyük Britaniya Avropa kapitalını, Xəzər resurslarını və Türkiyə logistikasını birləşdirən platforma kimi çıxış edir. Eyni zamanda Zəngəzur koridoru kimi marşrutlar Azərbaycanın tranzit rolunu gücləndirir və İran ilə Rusiya üzərindən keçən qeyri-sabit xətlərə alternativ yaradır.

Siyasi və diplomatik strategiya: "ağıllı mövcudluq". Brexit-dən sonra Böyük Britaniyanın xarici siyasəti "ağıllı mövcudluq" modelinə keçid ilə xarakterizə olunur. Cənubi Qafqazda bu yanaşma "yumşaq güc", ekspert diplomatiyası və investisiya dəstəyi üzərində qurulur. Prioritet istiqamətlərə Azərbaycanın təşəbbüsləri ilə regional dialoqun dəstəklənməsi, təhsil və idarəetmə sahəsində Britaniya standartlarının təşviqi, həmçinin Bakı və Tbilisidə analitik mərkəzlərin fəaliyyətinin genişləndirilməsi daxildir.

Bu model Londona birbaşa müdaxilə olmadan diplomatik və mədəni təsirini artırmağa imkan verir. Nəticədə Böyük Britaniya regionda görünmədən təsir göstərən, lakin etibarlı tərəfdaş kimi mövqeyini qoruyur. "Cənubi Qafqaz Strategiyası 2030" bu ya-

naşmanı təhsil, ekoloji və texnoloji platformalar vasitəsilə institusionallaşdırmağa yönələcək [21].

Azərbaycanla münasibətlər regional sabitliyin oxu kimi. London Bakını Xəzər–Avrasiya siyasətində əsas tərəfdaş kimi qiymətləndirir və bu xəttin güclənməsi gözlənilir. Azərbaycan–Böyük Britaniya dialoqunun sabitliyi üç əsas amillə izah olunur: uzunmüddətli müqavilələrə əsaslanan enerji qarşılıqlı asılılığı; Azərbaycanın yüksək siyasi proqnozlaşdırma qabiliyyəti; və ortaq geoiqtisadi prioritetlər – nəqliyyat dəhlizləri, logistika və rəqəmsal texnologiyalar.

Münaqişədən sonrakı transformasiya şəraitində London vasitəçi deyil, modernləşmə tərəfdaşı kimi çıxış edir ki, bu da Avropa Birliyi və ABŞ-nin daha çox siyasi şərtlərə fokuslanan yanaşmasından fərqlənir. Nəticədə London–Bakı oxu regionda sabitliyin struktur dayacağına çevrilir, qüvvələr balansını möhkəmləndirir və Rusiya ilə İran təsirindən asılılığı azaldır [7].

Risk və Çağırış Proqnozu. Britaniya strategiyasının üstünlüklərinə baxmayaraq, London 2030-a qədər regionda bir sıra risklərlə üzləşə bilər:

1. Rusiya–İran koordinasiyanın güclənməsi alternativ nəqliyyat marşrutlarını çətinləşdirə bilər;

2. Çinin artan iqtisadi təsiri, xüsusilə infrastruktur sahəsində Britaniya investisiyalarının rəqabət qabiliyyətini azalda bilər;

3. Ermənistan və Gürcüstanda mümkün siyasi qeyri-sabitlik layihələrin icrasını risk altına sala bilər;

4. Avropa Birliyi ilə tənzimləyici və enerji sertifikatlaşdırma sahəsində rəqabət hüquqi parçalanma yarada bilər.

Bu çağırışlar Londondan parçalanmış təşəbbüslərdən daha sistemli yanaşmaya keçidi tələb edir. Xüsusilə "Foreign, Commonwealth & Development Office" çərçivəsində Cənubi Qafqaz üzrə daimi nümayəndəliyin yaradılması kimi institusionallaşmış regional siyasət modeli daha effektiv görünür.

Nəticə

Brexit-dən sonra Cənubi Qafqaz Böyük Britaniyanın yeni xarici siyasət modelinin "laboratoriyası"na çevrilmişdir. London enerji, rəqəmsal texnologiyalar və strateji tərəfdaşlığa əsaslanaraq "iştirak olmadan təsir" yanaşmasını tətbiq edir; 2030-a qədər bu strategiyanın sabit qalacağı gözlənilir və Azərbaycan enerji və nəqliyyat sahəsində əsas rol oynayır [2].

2020-ci ildən sonra Avropa Birliyi çərçivəsindən kənarında daha çevik model formalaşmışdır: London enerji və logistika layihələri ilə təsirini artırır, Tür-

kiyə ilə tərəfdaşlığı gücləndirir və Russia–İran təsirini balanslaşdırır. Bu "ağıllı mövcudluq" birbaşa hərbi iştirak olmadan investisiya və diplomatiya vasitəsilə həyata keçirilir.

Azərbaycan isə sabitlik və tranzit imkanları ilə bu sistemin mərkəzindədir; Britaniyanın mövcudluğu BP kimi aktorlar vasitəsilə güclənir. Nəticədə Cənubi Qafqaz London üçün nəzarətdən çox inteqrasiyaya əsaslanan yeni global strategiyanın tətbiq platformasına çevrilir.

ƏDƏBİYYAT SİYAHISI:

Akademik kitablar

1. Kornell S. *Cənubi Qafqazın beynəlxalq siyasəti*. London: Routledge, 2022.

2. Kembayev Z. *Avrasiya İqtisadi İttifaqının hüququ və siyasəti*. Berlin: Springer, 2022.

3. Nye J. *Soft Power: Dünyada uğur qazanma vasitələri*. New York: PublicAffairs, 2004.

4. Simonyan A. *Ermənistan və Avropa İttifaqı: Assosiasiya siyasətinin sərhədləri*. Yerevan: Qafqaz İnstitutu, 2021.

Monoqrafiyalar

5. Gasanov R. *Cənubi Qafqazda geosiyasi dəyişikliklər və Azərbaycan Respublikasının xarici siyasəti*. Bakı: Nurlar, 2023.

6. Guliyev F. *Azərbaycanın enerji diplomatiyası və Xəzər regionunun transformasiyası*. Bakı: ADA Universiteti Nəşriyyatı, 2024.

7. İbrahimov K. *Cənubi Qafqazda regional güc balansı: post-münaqişə analizi*. Bakı: Strateji Araşdırmalar Mərkəzi, 2024.

8. Qurbanov R. *Xəzər faktoru və Avropanın enerji təhlükəsizliyi*. Bakı: Şərq-Qərb, 2023.

9. Samadov A. "Post-Brexit" diplomatiyası: Böyük Britaniyanın Avrasiya işlərində rolu. Bakı Dövlət Universiteti, *Beynəlxalq Münasibətlər Jurnalı*, №2, 2024.

Digər

Rəsmi sənədlər və dövlət hesabatları

10. *Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi. Cənub Qaz Dəhlizi: icra vəziyyəti və inkişaf perspektivləri*. Bakı, 2023.

11. *Böyük Britaniya Xarici İşlər, Birgə və İnkişaf Nazirliyi. Rəqabətli dövrdə Qlobal Britaniya: təhlükəsizlik, müdafiə, inkişaf və xarici siyasətin inteqrativ icmalı*. London, 2021.

12. *Böyük Britaniyanın Müdafiə Nazirliyi. Rəqabətli dövrdə müdafiə*. London, 2021.

13. *Britaniya Parlamentinin Xarici İşlər Ko-*

mitəsi. 2020-dən sonra Böyük Britaniyanın Cənubi Qafqaz strategiyası. London, 2022.

Beynəlxalq hesabatlar və təşkilatlar

14. Avropanın Bərpa və İnkişaf Bankı (EBRD). *Regional iqtisadi perspektivlər: Şərqi Avropa və Qafqaz*. London, 2023.

15. Avropa Şurası, *Beynəlxalq Münasibətlər üzrə (ECFR). AB və Cənubi Qafqaz: vasitəçilikdən strateji mövcudluğa*. Brüssel, 2024.

16. BP. *İllik hesabat 2024*. London: BP plc, 2024.

17. Cohen A. "Post-Brexit" Böyük Britaniya və Avrasiya: Qlobal balansın bərpası. *Atlantic Council hesabatı*, Vaşinqton, 2023.

18. Cutts M. "Post-Brexit" Böyük Britaniyanın xarici siyasəti: regional ölçülər və strateji adaptasiya. *Chatham House Paper*, London, 2023.

19. *Beynəlxalq Enerji Agentliyi (IEA). 2024-cü il Dünya Enerji Proqnozu*. Paris: OECD/IEA, 2024.

20. *BMT-nin Avropa İqtisadi Komissiyası (UNECE). Xəzər regionunda enerji bağlantısı və infrastruktur*. Cenevrə, 2022.

KİV, mətbuat

21. *Britaniya Şurası. Azərbaycan-Böyük Britaniya təhsil və mədəniyyət sahəsində əməkdaşlıq hesabatı 2024*. London, 2024.

22. *Freedom House. Nüfuz keçid dövründə 2024: Cənubi Qafqaz hesabatı*. Vaşinqton, 2024.

23. *Turan İnformasiya Agentliyi. Bakı və Londondan enerji əməkdaşlığının yeni mərhələsi*. Bakı, 2024.

24. *Uras U. Türkiyənin regional strategiyası və Cənubi Qafqaz dəhlizi*. Ankara Policy Center, 2023.

GREAT BRITAIN IN THE SOUTH CAUCASUS: BETWEEN ENERGY INTERESTS AND STRATEGIC BALANCE

Elmira Sahib Talibzade
PhD Student,
Baku State University,
Department of International Relations

SUMMARY

The article examines the growing engagement of the United Kingdom in the South Caucasus in the post-Brexit period. It analyzes London's strategic

Rəyçi: Siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Sevda Məhərrəmov
Məqalə redaksiyaya daxil olub: 11.02.2026
Çapa qəbul olunub: 23.02.2026

priorities in energy, security, and diplomacy, as well as the interrelation between British, EU, and US regional policies. Applying neorealist and geopolitical frameworks, the study explores how the "Global Britain" strategy is manifested within the South Caucasus context. Particular attention is paid to energy security, transport connectivity, and regional stability as key pillars of the UK's foreign policy in the region.

Key words: *United Kingdom, South Caucasus, post-Brexit policy, Global Britain strategy, energy security, foreign policy, geopolitics, balance of power.*

ВЕЛИКОБРИТАНИЯ НА ЮЖНОМ КАВКАЗЕ: МЕЖДУ ЭНЕРГЕТИЧЕСКИМИ ИНТЕРЕСАМИ И СТРАТЕГИЧЕСКИМ БАЛАНСОМ

Эльмира Сахиб Талибзаде
докторант,
Бакинский Государственный Университет,
Кафедра Международных Отношений

РЕЗЮМЕ

В статье анализируется активизация внешней политики Великобритании на Южном Кавказе в постбрекзитный период. Рассматриваются ключевые приоритеты Лондона в сфере энергетики, безопасности и дипломатии, а также соотношение британской стратегии с политикой ЕС и США. Исследование основано на неореалистическом и геополитическом подходах, что позволяет выявить механизмы реализации концепции «Глобальной Британии» в контексте Южного Кавказа. Особое внимание уделено вопросам энергетической безопасности, транспортных маршрутов и поддержания региональной стабильности.

Ключевые слова: *Великобритания, Южный Кавказ, постбрекзитная политика, Глобальная Британия, энергетическая безопасность, внешняя политика, геополитика, баланс сил.*

The date of the admission of the article to the editorial office: 11.02.2026
Accepted for publication: 23.02.2026